

**Informácia o organizácii, priebehu a výsledkoch
Ôsmej konferencie ministrov o ochrane lesov v Európe (FOREST EUROPE)
(14. a 15. apríl 2021)**

(1) Základná informácia o politickom procese FOREST EUROPE

Konferencia ministrov o ochrane lesov v Európe (*Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe*, MCPFE), ktorá sa od roku 2009 označuje ako FOREST EUROPE, je najvyšším politickým grémiom európskych ministrov zodpovedných za agendu lesov. Ide o celoeurópsky medzivládny proces, ktorého základným cieľom je podpora realizácie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch v tomto geopolitickom regióne. V rámci ministerského procesu sú prijímané politické rozhodnutia o strategickom smerovaní lesníctva v Európe.

Európski ministri zodpovední za lesy prijali od vzniku MCPFE / FOREST EUROPE v roku 1990 celkovo 23 rezolúcií a deklarácií a dve rozhodnutia, ktoré obsahujú politické záväzky týkajúce sa lesov, lesníctva a naň nadväzujúcich odvetví (najmä priemysel spracovania dreva). Politický proces MCPFE / FOREST EUROPE sa v priebehu ostatných 30 rokov zaoberal otázkou všeobecného pochopenia a vypracovaním politického rámca pre trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch na celoeurópskej úrovni. Politické záväzky prijaté týmto ministerským procesom mali významný pozitívny vplyv na tvorbu a implementáciu lesníckych a v niektorých prípadoch aj s lesmi súvisiacich politík v európskom geopolitickom regióne.

Ministerský proces v súčasnosti zahŕňa celkovo 46 európskych krajín a Európsku úniu, ktoré sú signatárskymi stranami. Okrem toho má status pozorovateľa 11 mimoeurópskych krajín a viacero mimovládnych organizácií, medzivládnych organizácií, asociácií a zväzov vlastníkov lesov, spracovateľov dreva a iných subjektov zainteresovaných na využívaní a ochrane lesov.

Čo sa týka vnútorných štruktúr FOREST EUROPE, riadiacim orgánom procesu je hlavný koordinačný výbor (*General Coordinating Committee*), ktorý v súčasnosti pozostáva zo zástupcov štyroch krajín (Nemecko, Slovensko, Turecko a Švédsko). Členstvo v hlavnom koordinačnom výbore je založené na rotačnom princípe. Členské krajiny hlavného koordinačného výboru poskytujú finančné prostriedky určené na fungovanie celého procesu. V zmysle súčasných pravidiel by mala byť Slovenská republika členom výboru do konca roku 2024, keď sa predpokladá konanie ďalšej (deviatej) konferencie ministrov.

Ministerskému procesu spolupredsedia vždy dve krajiny z hlavného koordinačného výboru. Jednou z týchto dvoch krajín je tá, v ktorej aktuálne sídli sekretariát procesu, tzv. *Liaison Unit*. Táto krajina má zároveň právo organizovať nasledujúcu konferenciu ministrov. *De facto* je táto krajina politickým lídrom celého procesu. Konferencie ministrov sa konajú spravidla v štvorročných až päťročných intervaloch.

Slovenská republika (SR) je členom hlavného koordinačného výboru od roku 2007 (od piatej konferencie ministrov, ktorá sa konala v novembri 2007 vo Varšave). Do pozície spolupredsedajúcej krajiny sme sa dostali 1. januára 2014. Sekretariát procesu začal fungovať pod názvom „*Liaison Unit Bratislava*“ v SR od 1. januára 2016 (po siedmej konferencii ministrov, ktorá sa konala v októbri 2015 v Madride). Týmto krokom sme sa dostali do pozície lídra ministerského procesu. Táto naša pozícia vyvrcholila práve organizovaním Ôsmej konferencie ministrov v apríli 2021.

Tabuľka 1: Prehľad konferencií ministrov MCPFE / FOREST EUROPE od roku 1990

Prvá konferencia ministrov	Štrasburg, 1990
Druhá konferencia ministrov	Helsinki, 1993
Tretia konferencia ministrov	Lisabon, 1998
Štvrtá konferencia ministrov	Viedeň, 2003
Piata konferencia ministrov	Varšava, 2007
Šiesta konferencia ministrov	Oslo, 2011
Siedma konferencia ministrov + mimoriadna konferencia ministrov	Madrid, 2015
Ôsma konferencia ministrov	Bratislava (virtuálny formát), 2021

(2) Ôsma konferencia ministrov FOREST EUROPE (14. a 15. apríl 2021)

(2.1) Organizácia konferencie

Ôsma konferencia ministrov o ochrane lesov v Európe (alebo len „Ôsma konferencia ministrov FOREST EUROPE“) sa konala v termíne 14. a 15. apríla 2021 v online formáte. Organizovaná bola centrálné z Bratislavy slovenskými organizátormi (Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Národné lesnícke centrum / Liaison Unit Bratislava), keďže právo usporiadať túto konferenciu mala SR. Konferencia ministrov sa pôvodne mala konať v riadnom (fyzickom) formáte v Bratislave v októbri 2020. Posunutie termínu konania a zmena formátu (z fyzického na virtuálny) konferencie boli spôsobené pretrvávajúcou globálnou pandémiou ochorenia Covid-19 vo svete. Spoluorganizátorom konferencie bola vláda Spolkovej republiky Nemecko, teda krajina v tom čase spolupredsedajúca politickému procesu FOREST EUROPE (ďalej len „nemecká strana“) a preto bolo toto rozhodnutie prijaté po konzultácii s nemeckou stranou.

Ôsmej konferencii ministrov FOREST EUROPE spolupredsedali minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (za slovenskú stranu) a ministerka výživy a poľnohospodárstva Spolkovej republiky Nemecko (za nemeckú stranu).

Program konferencie (viď tabuľka 2) bol rozdelený do dvoch okrúhlych stolov ministrov. Témou prvého okrúhleho stola bola adaptácia lesov na zmenu klímy; témou druhého okrúhleho stola trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch ako spoločná odpoveď európskeho lesníckeho sektora na víziu trvalo udržateľného rozvoja. V rámci oboch okrúhlych stolov sa najprv uskutočnila interaktívna panelová diskusia za účasti vybraných odborníkov na danú tému. Táto diskusia bola moderovaná profesionálnym moderátorom. Po panelovej diskusii mali zúčastnené delegácie, prostredníctvom ministrov, resp. vedúcich delegácií, možnosť vystúpiť so svojimi vyhláseniami a príspevkami k jednej z dvoch spomenutých tém. Všetko sa uskutočnilo v online prostredí. V závere konferencie boli podpísané dva dokumenty (uvedené nižšie), ktoré sú považované za hlavné výstupy konferencie.

Tabuľka 2: Program Ôsmej konferencie ministrov FOREST EUROPE

Ôsma konferencia ministrov FOREST EUROPE „Budúcnosť, akú chceme: lesy, aké potrebujeme“	
<u>Streda, 14. apríl 2021</u>	
10:00-10:30	Otvorenie konferencie
10:30-10:45	Prezentácia Správy o stave lesov Európy 2020
10:45-12:30	Okrúhly stôl ministrov 1: Adaptácia lesov na zmenu klímy
12:30-14:00	Prestávka
14:00-16:00	Okrúhly stôl ministrov 1: Adaptácia lesov na zmenu klímy (pokračovanie)
16:00-16:05	Ukončenie prvého dňa konferencie
<u>Štvrtok, 15. apríl 2021</u>	
9:30-9:35	Otvorenie druhého dňa konferencie
9:35-12:00	Okrúhly stôl ministrov 2: Trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch – naša spoločná odpoveď na víziu trvalo udržateľného rozvoja
12:00-13:30	Prestávka
13:30-14:30	Okrúhly stôl ministrov 2: Trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch – naša spoločná odpoveď na víziu trvalo udržateľného rozvoja (pokračovanie)
14:30-15:00	Krátke predstavenie a podpis ministerských dokumentov
15:00-15:15	Symbolické odovzdanie predsedníctva FOREST EUROPE a ukončenie konferencie
15:15-15:30	Prestávka
15:30-16:00	Tlačová konferencia

V zmysle zaužívaných pravidiel procesu FOREST EUROPE bola Ôsma konferencia ministrov financovaná slovenskou a nemeckou stranou, konkrétne Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a vládou Spolkovej republiky Nemecko. Na tento účel bola medzi zmienenými inštitúciami uzavretá Dohoda o spolufinancovaní Ôsmej konferencie ministrov FOREST EUROPE. Dohoda bola podpísaná oboma stranami 12. februára 2020. K tomuto dokumentu bol neskôr (27. júla 2020) podpísaný dodatok s cieľom zohľadnenia nových skutočností, ktoré vyplynuli z odloženia konania konferencie na nový termín (z dôvodu pretrvávajúcej celosvetovej pandémie).

Všetky finančné prostriedky, určené na organizáciu konferencie, boli vedené na bežnom bezúročnom účte Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Názov účtu bol „FOREST EUROPE“ (v princípe išlo o tzv. zverenecký fond). Finančné prostriedky zo zvereneckého fondu boli určené výlučne na úhradu nákladov spojených so spolufinancovaním konferencie a úhradu nákladov spojenú s vykonaním súvisiaceho externého auditu.

Na základe vyššie spomínanej Dohody medzi slovenskou a nemeckou stranou bol po konferencii vykonaný nezávislý externý audit výdavkov použitých na organizáciu konferencie (vynaložených zo zvereneckého fondu). Správa audítora potvrdila, že **celkové náklady na konferenciu boli vo výške 214.884,44 eur**. Správa z externého auditu bola zaslaná nemeckej strane 15. októbra 2021 tak, ako to vyžadovala vyššie uvedená dohoda.

Oficiálne dokumenty, ktoré boli výstupom konferencie ministrov, boli zverejnené na oficiálnej webovej stránke FOREST EUROPE (www.foresteurope.org). Čo sa týka videí, pripravených špecificky na účely konferencie a prezentovaných počas nej, tieto boli taktiež zverejnené na oficiálnej webovej stránke i osobitnom video kanáli FOREST EUROPE.

Tabuľka 3: Základná štruktúra výdavkov na organizáciu Ôsmej konferencie ministrov FOREST EUROPE

Technicko-produkčno-organizačné zabezpečenie konferencie	113.258,44 eur
Vizuálny dizajn konferencie	82.800,00 eur
Služby umelca	4.950,00 eur
Moderovanie panelových diskusií	2.500,00 eur
Postprodukcia	780,00 eur
Tlmočnicke služby	9.276,00 eur
Audítorské služby	1.320,00 eur
Spolu	214.884,44 eur

(2.2) Priebeh a výsledky konferencie

Ôsmej konferencie ministrov FOREST EUROPE sa prostredníctvom online pripojenia zúčastnilo celkovo približne 200 delegátov. Títo účastníci zastupovali 42 signatárskych strán (európskych krajín a Európsku úniu) a 47 pozorovateľov, teda krajín a organizácií, ktoré majú v procese FOREST EUROPE štatút pozorovateľa. Svoje vyhlásenia počas konferencie prezentovali zástupcovia 29 signatárov, 1 pozorovateľskej krajiny a 14 pozorovateľských organizácií.

Hlavný slogan, ktorý bol zároveň oficiálnym podtitulom ministerského samitu, znel „Budúcnosť, akú chceme: lesy, aké potrebujeme“, čo dokonale reflektovalo hlavnú tému – budúcnosť európskych lesov. Lesy v Európe ale aj inde vo svete aktuálne čelia výzvam, ktoré si vyžadujú spoluprácu na medzinárodnej úrovni a prijímanie konkrétnych záväzkov. Európski ministri a zástupca Európskej komisie, zodpovední za lesy, preto podľa očakávaní prijali novú (aktualizovanú) víziu, strategické a čiastkové ciele pre európske lesy a sektor lesníctva a naň nadväzujúcich odvetví do roku 2030. Zaviazali sa k prijatiu a realizácii opatrení, ktoré nás nasmerujú a v konečnom dôsledku umožnia dosiahnutie tejto strategickej vízie a cieľov do konca tohto decénia. Stalo sa tak podpisom dokumentu s názvom „Bratislavská deklarácia ministrov: Budúcnosť, akú chceme: lesy, aké potrebujeme“.

Bratislavská deklarácia ministrov: Budúcnosť, akú chceme: lesy, aké potrebujeme

Aktualizovaná **strategická vízia a ciele**, obsiahnuté v Bratislavskej deklarácii ministrov, na jednej strane reagujú na aktuálne výzvy a problémy európskeho lesníctva. Na druhej strane však vychádzajú zo súvisiacich skorších záväzkov a rozhodnutí, ktoré už boli prijaté v rámci predchádzajúcich konferencií ministrov od roku 1990, to znamená počas 30 ročnej existencie ministerského procesu, a sú stále platné a aktuálne.

V zmysle prijatej vízie (stav, ktorý chceme dosiahnuť, resp. zachovať) by sa v európskych lesoch malo hospodáriť „trvalo udržateľným spôsobom, čím sa zabezpečí, že tieto lesy sú odolné, zdravé, produktívne, plniace množstvo funkcií a prispievajú k trvalo udržateľnému rozvoju prostredníctvom poskytovania ekonomických, sociálnych, environmentálnych a kultúrnych úžitkov súčasnej i budúcim generáciám“. Progresívnym prvkom vízie je to, že táto po prvý krát odkazuje aj na úlohu a dôležitosť stromov rastúcich mimo lesov vo vidieckych, mestských a prímestských oblastiach, keďže takáto vegetácia môže taktiež významne prispieť k zmierňovaniu klimatickej zmeny a riešeniu ostatných výziev.

Dôležitým záverom je aj to, že ministri uznali kľúčovú úlohu verejných a súkromných vlastníkov a obhospodarovateľov lesov pri dosahovaní schválenej vízie. Zároveň uznali dôležitosť zahrnutia všetkých zainteresovaných strán, teda napríklad zástupcov ostatných sektorov a inštitúcií zainteresovaných na využívaní a ochrane lesov, ako i laickej a odbornej verejnosti, do realizácie tejto vízie.

Bratislavská deklarácia ministrov predĺžila do roku 2030 platnosť strategických cieľov pre európske lesy, ktoré boli prijaté ešte na šiestej konferencii ministrov v nórskom Osle v roku 2011. Tieto ciele sledujú uplatňovanie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, keďže holistický prístup tohto konceptu podporuje dlhodobú a nepretržitú adaptáciu lesov na meniace sa podmienky životného prostredia a požiadavky spoločnosti na lesy.

Deklarácia identifikuje nasledovných **10 aktualizovaných čiastkových cieľov**, ktorých naplnenie prispeje k dosiahnutiu vyššie zmienenej strategickej vízie a strategických cieľov:

- I. Ďalší rozvoj národných lesníckych programov.
- II. Rozvoj výskumu, vzdelávania, inovácií, zdieľania informácií a komunikácie vo vzťahu k lesom.
- III. Podpora ukladania a viazania uhlíka v lesoch a vo výrobkoch z dreva; nahrádzanie neobnoviteľných materiálov a zdrojov energie.
- IV. Oceňovanie ekosystémových služieb poskytovaných lesmi a zohľadnenie týchto hodnôt v politickom rozhodovaní; uplatňovanie nástrojov, akými sú platby za ekosystémové služby.
- V. Adaptácia lesov na zmenu klímy.
- VI. Zastavenie straty biodiverzity v lesoch a fragmentácie lesov a obnova degradovaných lesov.
- VII. Posilnenie príspevku lesov a ich udržateľného obhospodarovania v boji proti degradácii a vysušovaniu pôdy.
- VIII. Podpora socio-ekonomických a kultúrnych úžitkov z lesov, najmä z hľadiska ľudského zdravia, živobytia, rozvoja vidieka a zamestnanosti.
- IX. Eliminácia nezákonnej ťažby dreva a s ňou súvisiaceho obchodu.
- X. Uznanie úlohy lesov v mestských a prímestských oblastiach, ako aj stromov rastúcich v mestách.

Na naplnenie týchto cieľov sa ministri zaviazali k prijatiu konkrétnych opatrení na vnútroštátnej i celoeurópskej úrovni. Tieto opatrenia sú rovnako uvedené v deklarácii.

Bratislavská rezolúcia ministrov: Adaptácia európskych lesov na zmenu klímy

Druhou nosnou témou konferencie bola adaptácia európskych lesov na zmenu klímy. Aj v tomto prípade prišlo zo strany európskych ministrov k podpisu dokumentu s názvom „Bratislavská rezolúcia ministrov: Adaptácia európskych lesov na zmenu klímy“. Podpisom tohto dokumentu sa európski ministri a zástupca Európskej komisie, zodpovední za lesy, zaviazali k zvýšeniu úsilia na vnútroštátnej úrovni, a k posilneniu medzinárodnej spolupráce v oblasti adaptácie lesov na zmenu klímy a zvyšovania ich odolnosti.

Signatárske strany sa zároveň zaviazali pracovať smerom k vytvoreniu celoeurópskeho znalostného mechanizmu v oblasti manažmentu rizík spojených s pôsobením škodlivých činiteľov na európske lesy. V tomto procese bude pritom potrebné zohľadniť ďalšie súvisiace nástroje, ktoré už existujú v tejto oblasti na medzinárodnej úrovni, a zamerať sa na posilnenie synergii medzi nimi i jednotlivými aktivitami a na tvorbu skutočnej pridanej hodnoty (v porovnaní s doterajším stavom). Jedným z kľúčových prvkov tohto mechanizmu bude preto prepojenie s bázou najnovších poznatkov a informácií, ktoré generuje lesnícka veda i prax, čo prispeje k lepšiemu prepojeniu trojuholníka: tvorba politík – veda – prax.

Aj v tomto kontexte sa ministri zaviazali k posilneniu medzinárodnej spolupráce s cieľom zlepšenia zdieľania príkladov najlepšej praxe a získaných skúseností, podpory interakcie medzi výskumom, inováciami, politickou sférou a praxou trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch

vo vzťahu k problematike adaptívnej kapacity lesov na zmenu klímy a prevencie prírodných katastrof v lesoch. To všetko v spolupráci s medzinárodnými organizáciami a iniciatívami pôsobiacimi v tejto oblasti. Dôležitá je aj spolupráca medzi krajinami v oblasti cezhraničného monitoringu zdravotného stavu lesov.

Plnením týchto záväzkov a realizáciou zmienených opatrení sa okrem iného prispeje aj k cieľom Európskej zelenej dohody, Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj, Dohovoru o biologickej diverzite, Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy a Parížskej dohody.

Správa o stave lesov Európy 2020

Už tradične bola pri príležitosti konania konferencie ministrov prezentovaná správa o stave lesov Európy, v tomto prípade „Správa o stave lesov Európy 2020“. Táto periodická správa predstavuje z dlhodobého hľadiska jedinečný a svojho druhu jediný komplexný zdroj informácií o stave a vývoji lesov a ich trvalo udržateľného obhospodarovania v európskom geopolitickom regióne. Správa je považovaná za „vlajkovú loď“ medzi publikáciami a celkovo výstupmi procesu FOREST EUROPE. Príprava správy priamo vyplynula z programu práce FOREST EUROPE, ktorý bol platný na obdobie rokov 2016 až 2020. V prípade bratislavskej konferencie išlo celkovo o šiestu takúto správu v poradí. Významný podiel na vypracovaní obsahu správy mal sekretariát FOREST EUROPE, Liaison Unit Bratislava.

V zmysle informácií obsiahnutých v tejto správe¹⁾ lesy pokrývajú 35 % výmery Európy, pričom výmera lesov sa kontinuálne zvyšuje (podľa údajov získavaných od roku 1990). Zásoba dreva v európskych lesoch predstavuje takmer 35 miliárd m³; priemerná zásoba dreva na hektár je 169 m³. Od roku 1990 ide o približne o 50 percentný nárast, i keď tento rastúci trend sa spomaľuje. Je to dôsledok toho, že v lesoch sa ťažia iba približne tri štvrtiny objemu dreva, ktoré v lesoch každoročne prirastie. Priemerné množstvo uhlíka uloženého ročne do lesnej biomasy (za obdobie rokov 2010 až 2020) predstavovalo 155 miliónov ton. Približne 3 % výmery európskych lesov sú poškodené negatívnym pôsobením škodlivých činiteľov. Ide pritom väčšinou o poškodenie biotickými činiteľmi.

Takmer štvrtina lesov v Európe je chránená za účelom zachovania biodiverzity. Za posledných dvadsať rokov sa výmera lesov zahrnutých do chránených území s cieľom ochrany biodiverzity zvýšila približne o 65 %. Populácie bežných druhov vtákov ostávajú v európskych lesoch stabilné, na rozdiel od poklesu vtáčích populácií v iných typoch krajiny, čo poukazuje na stabilitu ich podmienok v lesných ekosystémoch. Lesy obhospodarované s prioritným cieľom ochrany pôdy, vody a iných ekosystémových služieb, tzv. ochranné lesy, tvoria približne 32 % celkovej výmery lesov. Drvivá väčšina európskych lesov je prístupná pre verejnosť, pričom približne 6 % z nich sú prioritne určené alebo obhospodarované na účely rekreácie širokej verejnosti.

Približne 53 % výmery lesov v Európe je vo verejnom vlastníctve, 47 % v súkromnom vlastníctve. Lesnícko-drevársky komplex prispel k hrubému domácemu produktu v Európe približne hodnotou 0,7 % (poznámka: celkový význam lesov pre spoločnosť a príspevok lesníctva k sociálnemu a hospodárskemu rozvoju však nie je možné posudzovať len podľa tohto ukazovateľa).

¹⁾ *Poznámka:* Správa neobsahuje údaje za Ruskú federáciu.

Ukončenie konferencie ministrov

Oba vyššie uvedené dokumenty, podpísané európskymi ministrami a zástupcom Európskej komisie (v mene Európskej únie), predstavujú významný míľnik v ďalšom smerovaní európskej politiky o lesoch i ministerského procesu FOREST EUROPE ako takého. Boli preto neskôr základom pre tvorbu a realizáciu nového programu práce FOREST EUROPE na ďalšie obdobie.

Na záver bratislavskej konferencie bolo symbolicky odovzdané predsedníctvo v procese FOREST EUROPE zástupcom Spolkovej republiky Nemecko. Následne bol v krátkosti predstavený nový sekretariát procesu – Liaison Unit Bonn. Slovensko ostáva v pozícii spolupredsedajúcej krajiny FOREST EUROPE.